

Kortreist

ØSTFOLD

MICHELINA GARCES
OG INGRID ØSTANG

INGRID ØSTANG

— Øyer til begjær —

HVal eR

Milevis av kyststier og et mylder av holmer, skjær og strender.

Ferske reker, nystekte fiskekaker og kanskje

verdens beste softis. Hvaler er norsk

sommer på sitt deiligste. >>>

Til Fredrikstad
og E6

VESTERØY

Utgårdskilen

SPJÆRØY

ASMALØY

Akerøy

KIRKØY

Skjærhalden

Nordre Sandøy

Søndre
Sandøy

Herføl

Tisler

Singl-
øya

ET PAR TIMER UNNA HOVEDSTADEN ligger Hvaler. Bli med over Puttesundbrua til det fredelige øyriket hvor landskapet åpner seg opp foran deg og måkene hviler på vingene. Her kan du slikke sol på de myke, runde sva-bergene, gå tur gjennom eldgammel urskog og utforske magiske jettegryter og vulkansk stein. Hvaler kommune i Østfold fylke er et av stedene i landet med flest soldager i året. Det er kanskje derfor befolkningen øker fra 4000 til over 30.000 når hytter og feriehus fylles opp i sommermånedene?

I 2009 ble Ytre Hvaler Nasjonalpark opprettet, som Norges første marine nasjonalpark. Her møter du rådyr, seler, sjeldne planter, fugler, sommerfugler og insekter, for ikke å glemme en av verdens største innenskjærs korallrev ved Tisler. Og på Skjærhalden på Kirkøy, som regnes som Hvalers hovedstad, kan du handle i bodene på torget, stupe fra stupebrettet på øyas egen bystrand og se lokal kunst gjennom hele sommeren.

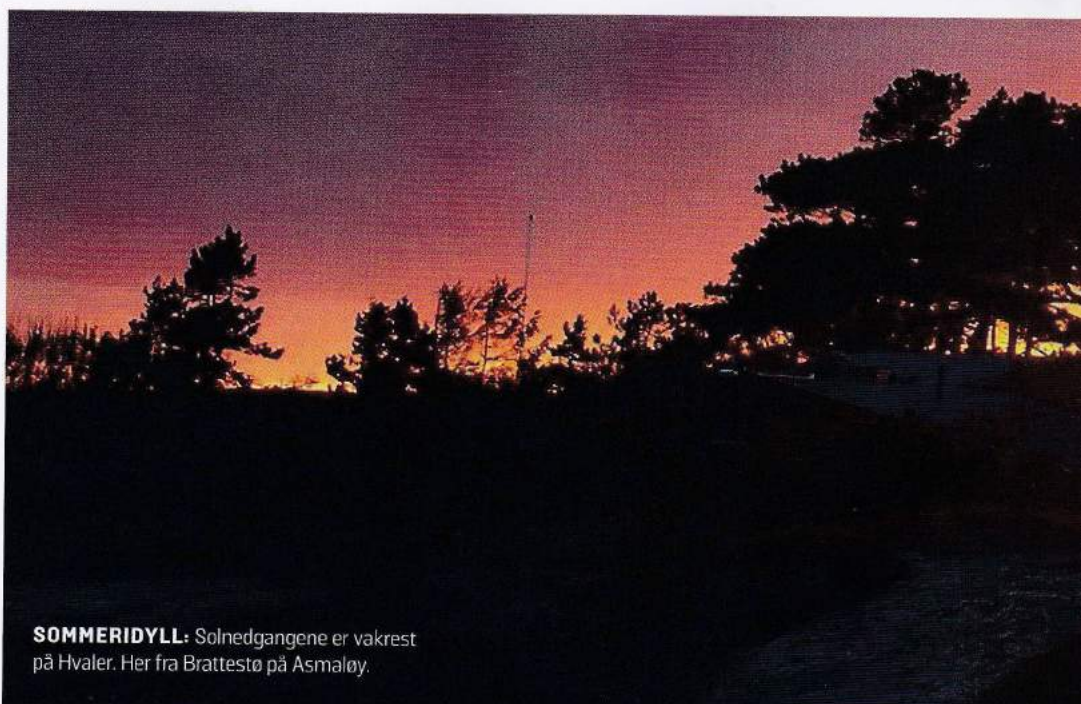
I HVALER KOMMUNE HAR DU 833 ØYER å velge mellom, fra bittesmå urørte holmer og skjær, til hovedøyene med livlig sommerstemning på torget, stranda eller langs havna. De fire største øyene, Vesterøy, Spjærøy, Asmaløy og Kirkøy, er bundet sammen av bilvei og broer. De andre øyene når du enten med Hvalerferga (se faktaboks) eller egen båt.

Vesterøy er den første Hvaler-øya du kommer til, og er fin å utforske med sykkel. Kuvauen og Guttormsvauen på vestsiden av øya er flotte turområder med skogsstier, langgrunne sandstrender og karakteristiske, røde sjøbuer i strandkanten. Få også med deg den gamle fiskehavna Papperhavn på vestsiden av øya, og Utgårdskilen på østsiden som er Hvalers største fiskerihavn. Her kan du handle fersk fisk og de berømte Hvaler-rekene fra Fjordfisk, som både har hyggelige serveringslokaler og butikk. Frister det med mer fersk sjømat serverer Restaurant Havkatten sprellende fersk hummer og andre delikatesser fra havet.

På **Spjærøy** ligger Kystmuseet, som viser glimt av øylivet opp gjennom årene. I tillegg til gjenstander fra dagliglivet og fiskeri- og jordbruksnæringen finner du et autentisk eksemplar av den legendariske Hvalerskøyta, som skal ha vært en av de raskeste båtene på slutten av 1800-tallet. På amfiteateret Brottet Amfi arrangeres forestillinger og konserter hver sommer, i historiske og stemningsfulle omgivelser. På østsiden av øya ligger Sand Marina med badestrand, flotte turområder, restaurant og kiosk.

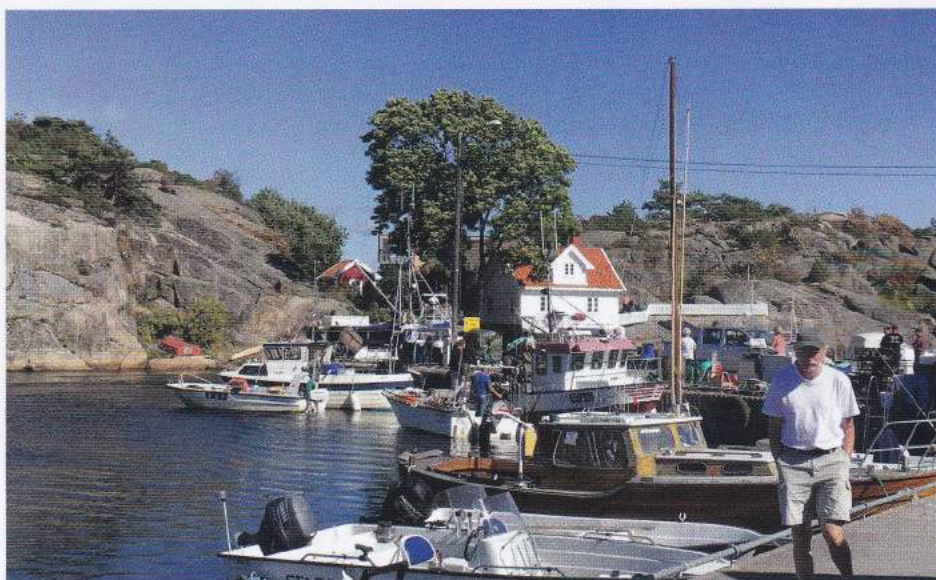
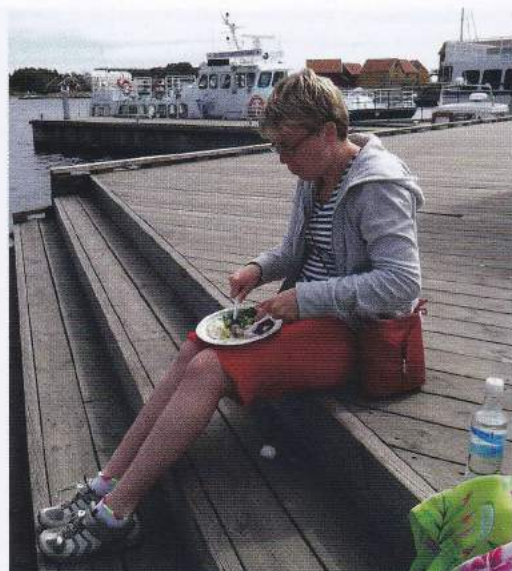
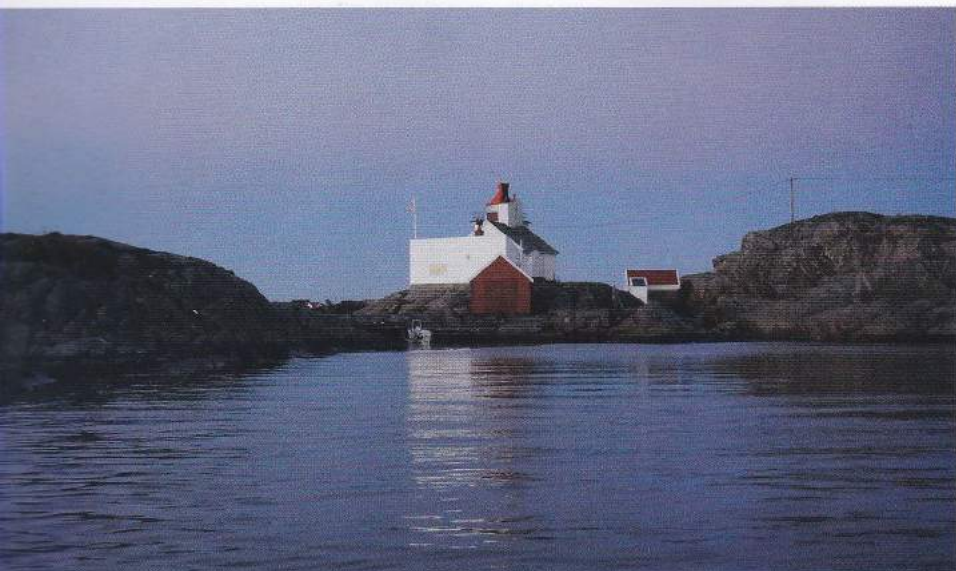
Asmaløy er et obligatorisk stopp for alle som er interesserte i blomster og bier. Langs de svale skogsstiene er det en imponerende variasjon av fugler, sommerfugler, planter og insekter. Sørvest på øya ligger havna Brattestø, med molo, deilige badestrender og idylliske rødmalte naust langs strandkanten. Området rundt Brattestø er et godt utgangspunkt for mange fantastiske fotturer langs kysten. Få med deg Pikesten fyr!

Kirkøy er pepret med spor etter fortiden, og følger du kyststien fra Skjærhalden passerer du både hustufter fra middelalderen, bronsealderroyser og rester fra steinhog-

SOMMERIDYLL: Solnedgangene er vakrest på Hvaler. Her fra Brattestø på Asmaløy.

gervirksomheten som var en viktig næring på øyene på slutten av 1800-tallet. Videre finner du den middelalderske steinkirken Hvaler Kirke, Korshavn med skipperhuset og Frøkengården med møbler og interiør fra 1700-tallet, og skulpturparken på Røsshue med fem kunstverk hogget ut i lokal stein av internasjonale skulptører.

SKJÆRHOLDEN HAR HVALERS BESTE utvalg av serveringssteder og butikker, og på sørsiden av øya ligger to av Østfolds mest besøkte strender, Storesand og Ørekroken. Strendene er populære både blant barnefamilier, surfer, kitere og andre strandløver, og fylles raskt opp når solen steker over de glatte svabergene.

Får du lyst på sjømat serverer Første Reis fiskeretter på bryggekannten, og ved båthavna ligger Sjøkroken som er både serveringssted og fiskebutikk. Ved det livlige torvet finner du Big Fish Café, og de har både espressomaskin og verdens beste softis!

GRIP OGSÅ SJANSEN TIL Å tilbringe en hel dag uten motordur og eksoslukt, og ta turen til en eller flere av de bilfrie øyene som er lett tilgjengelig med ferge.

Søndre Sandøy er den største bilfrie øya, og er dekket av gammel furu og granskog. Grusveiene som binder sammen øya passer perfekt for fotturer og sykkelture. Her finner du gravrøyser fra bronsealderen, varder og hustufter fra vikingtiden og på Nedgården vest på øya ligger Café Oline, som arrangerer quiz og gode konserter gjennom sommeren.

På **Nordre Sandøy** lar du deg føre på kryss og tvers av øya gjennom en labyrint av oppmerkede turstier. Når du blir sulten anbefales et besøk på den koselige kaféen Makø Sommercafé, rett ved det nordlige fergeanløpet.

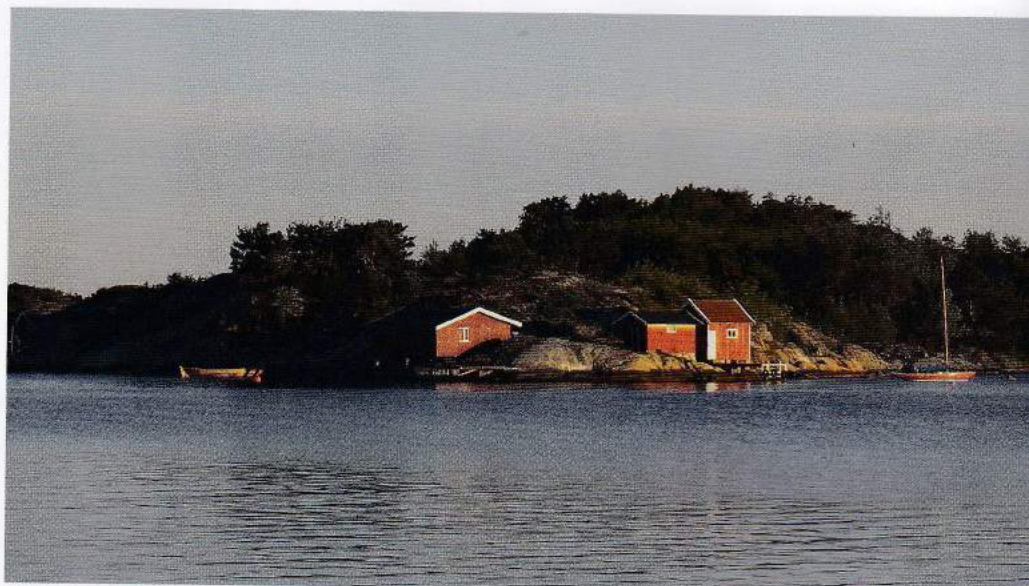
Videre anbefales en tur til **Herføl**, den sørligst bebodde øya som ligger helt tett opp mot svenskegrensen. Denne lille øya kjennetegnes av vakkert lynglandskap, rullesteinstrander og storslåtte naturperler som Herfølsåta, en av landets største gravrøyser, den ruvende bergknausen Linnekleppen med en 9 meter høy varde på toppen, og den karakteristiske jettegryta «Katedralen». Avslutt dagen med et glass hvitvin i solen, eller en kaffe og en av de berømte kanelbollene på kaféen «På Posten».

Mindre øyer verd et besøk

AKERØYA: På Festningsholmen ved Akerøya ligger det 351 år gamle, nyrestaurerte fortet Akerøy Fort. Hver sommer arrangeres Akerøydagen med god sommerstemning, grilling, leker og underholdning for store og små.

SØSTERØYENE: Disse fascinerende øyene ligger i Fredrikstad kommune, og er en del av Ytre Hvaler Nasjonalpark. Øyene består av den unike vulkanske bergarten med det klingende navnet rombeporfyrykonglomerat. Det er fuglereservat på begge holmene, og du kan se de sjeldne gule hornvalmueblomstene. Det kan være vanskelig å legge til på øyene, så ta turen hit en vindstille dag med rolig sjø.

LAUER: To idylliske øyer ca. 10 minutter fra Skjærhalden. Et deilig sommerparadis med hvite sommerhus, gode fiskeforhold, og flere flotte badeområder.

Dette skjer på Hvaler i sommer

◆ Shakespeares musikalkomedie «En midsommernattsdrøm» spilles på Brottet Amfi på Spjærøy. I tillegg settes den klassiske familiefeststillingen «Pinnocchio» opp denne sommeren. For mer informasjon, se: Brottet.com

UTFORSK LANDSKAPET: Det er mange stier å følge på Hvaler. Her fra løypa mellom Guttormsvauven og Kuvauven på Vesterøy.

◆ Den årlige Skjærhalden Havnefestival, i regi av Hvaler/Kirkøy Lions, går av stabelen på Skjærhalden torg 16.-18.juni. Det blir musikk, god mat og aktiviteter for både barn og voksne.

◆ Hvaler Gjestgiveri kan friste med konserter gjennom hele sommeren med kjente navn som Postgirobygget, De Lillos, Kurt Nilsen og Bjørn Eidsvåg. Hanne Boel åpner det hele med sin konsert 8. juli. For mer informasjon, se visithvaler.no/hva-skjer-hvaler/ eller kjøp billetter på www.ticketmaster.no

Sola er vakrest på Hvaler

Sommeren på Hvaler inviterer deg til å ta del i solas kraftfulle reise opp og ned over himmelhvelvingen. For her, ytterst i skjærgårdens rike, gis du muligheten til å nyte både soloppganger og solnedganger du skal lete lenge etter i byen. Sleng dyna til side når solas lange, slanke stråler kiler deg lett på nesetippen en tidlig sommormorgen. Gå ut og ta inn den store himmelen, der den sprekker opp i en magisk pastellpalett. Og når sola vipper i horisonten etter en lang sommerdag ved havet, kan du trygt lene deg tilbake – på et svaberg eller mot en hyttevegg – og nyte den store gullkulens gang ned mot det store, dype havet. Kanskje vil du høre et svakt sus, et sus som hvisker «jeg kommer igjen – i morgen».

Overnatting på Hvaler

HYTTER OG SOMMERHUS

Oslofjordens friluftsråd leier ut rimelige kyst-ledhytter i enkel standard på Lauer, Struten fyr, Akerøya, Klyven, Homlungen fyr og Steinhoggerhytta. Pris: Fra 720,- per døgn (Oslofjorden.org). Hvaler hytteutleie på Kirkøy leier ut hytter i området for korttidsleie og sesong. Pris: Fra 750,- per døgn (hvalerhytteutleie.no)

Mange leier ut hytter, feriehus, leiligheter og rom i leiligheter privat gjennom AirBnb (Airbnb.no) og Finn.no. Prisene varierer etter beliggenhet, størrelse og sesong.

HOTELL

Hvaler Gjestgiveri på Skjærhalden har restaurant og møtefasiliteter. Hvaler-gjestgiveri.no

TELT/CAMPING

Med egen båt og telt har du den fulle friheten til å utforske øyene helt i ditt eget tempo. For et par hundrelapper per natt overnatter du på en av Hvalers fire leirplasser.

Storesand teltplass ved Skjærhalden på Kirkøy. Stuevika bade- og teltplass på Søndre Sandøy. Listranda Camping på Asmaløy.

Hvaler Camping på Spjærøy. Disse har også rimelige hytter.

SJØBU, BONDEGÅRD ELLER FYRTÅRN

Er du ute etter en helt spesiell opplevelse kan du leie en sjøbu gjennom Skjærhalden Sjøbuer (Sjobuer.com), eller sjekke inn på bondegården Sandbrekke Gjestegård (Sandbrekke.no)

Eller kanskje du vil komme ordentlig tett innpå naturen og kulturlandskapet, og tilbringe noen netter midt ute i skjærgården? Homlungen fyr ved Skjærhalden på Kirkøy kan leies for overnatting gjennom Oslo Friluftsråd. Her kan du nyte morgenkaffen med utsikt til svaberg, salte bølgeskulp, det svenske fastlandet og Kosterøyene. Nærmere naturen kommer du ikke!

Pris: Fra 960,- per døgn (uthuset) / 2040,- per døgn (fyrhuset). Oslofjorden.org

Transport

BUSS ELLER TOG: TIMEspresen kjører fra Oslo Bussterminal og helt ut til Hvaler (ca. 2 timer), eller du kan ta tog eller lokalbuss til Fredrikstad. Fra Fredrikstad tar du buss (TIMEspresen linje 6) videre til Hvaler. (ca. 35 minutter)

FERGE: Fergesambandet Hollungen AS går i rute mellom Skjærhalden på Kirkøy og de østre øyene Lauer, Herføl, Søndre Sandøy og Nordre Sandøy. De har til sammen 19 avganger daglig med de tre fergene M/S Hollungen, M/F Hvalerferga II og M/S Olava.

TAXIBÅT: Du kan bestille taxibåt på Hvaler i sommersesongen gjennom Båttaxi a/s: (tlf: 478 66 666).

LEIE BÅT: Det finnes flere lokale båtutleierye på Hvaler og i Fredrikstad.